

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING

Antoon van Dijkschool

Plaats : Helmond
BRIN nummer : 14VL|OKE 01|SO
Onderzoeksnummer : 290128
Datum onderzoek : 7 februari 2017
Datum vaststelling : 12 april 2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 7 februari 2017 een onderzoek uit op de Antoon van Dijkschool om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving.

De so-afdeling van de school verzorgt speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen in de leeftijd van vier tot ongeveer dertien jaar.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt. Meer informatie over het jaarwerkplan en het nieuwe toezichtkader voor (voortgezet) speciaal onderwijs is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

Op 21 maart 2016 voerde de inspectie een kwaliteitsonderzoek uit, waarbij zij tekortkomingen vaststelde in de kwaliteitsaspecten Leerlingenzorg, Leerstofaanbod, Tijd, Didactisch Handelen, Afstemming en Kwaliteitszorg. De bevindingen van dat onderzoek staan beschreven in het inspectierapport dat op 8 juli 2016 is vastgesteld. De inspectie beoordeelde de kwaliteit van het onderwijs toen als zeer zwak en intensiverde haar toezicht. In het kader hiervan voert de inspectie nu een onderzoek uit om na te gaan of de school de eerder vastgestelde tekortkomingen heeft opgeheven.

Toezichthistorie

De inspectie beoordeelde de school eerder als zwak, namelijk tijdens een kwaliteitsonderzoek op 26 november 2014. Na een periode van geïntensiveerd toezicht stelde de inspectie tijdens een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering op 21 maart 2016 vast dat de kwaliteit onvoldoende was verbeterd. Omdat de school voor de tweede keer in twee jaar tijd onvoldoende basiskwaliteit leverde, zette de inspectie het toezichtarrangement 'zwak' om in 'zeer zwak'.

Om het toezicht verder te intensiveren stelde de inspectie een toezichtplan op. Dit vormde de leidraad voor een voortgangsgesprek over de kwaliteitsverbetering alsmede voor het bestuursgesprek, beide op 16 november 2016.

Onderzoeksopzet

De inspectie beoordeelt in dit onderzoek naar de kwaliteitsverbetering alle kwaliteitsaspecten, behalve de Opbrengsten (kwaliteitsaspect 1). Beoordeling van de opbrengsten (indicatoren 1.1 tot en met 1.4 uit het Toezichtkader 2012) vindt nog niet plaats vanwege het ontbreken van een landelijke norm daarvoor in het (voortgezet) speciaal onderwijs. De inspectie ontwikkelt een opbrengstennorm, gebaseerd op diverse opbrengstgegevens. Wanneer deze norm er is, zal de inspectie scholen ook beoordelen op hun opbrengsten.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn;
- analyse van documenten die de school aan de inspectie toestuurde en die zicht bieden op de ontwikkelingen van de school;
- onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
  - dossiers, waaronder ontwikkelingsperspectieven, bestudeerde en beoordeelde;
  - gesprekken voerde met de directie, enkele leraren en de commissie voor de begeleiding;
  - de onderwijspraktijk observeerde in vijf groepen;
  - bevindingen en conclusie besprak met de directie en een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader speciaal onderwijs 2012. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd. De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.			•	

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.		•		
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.			•	
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.			•	
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	Bij de aangeboden leerinhouden op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.			•	
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.		•		

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.		•		
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.			•	
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.				•
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.			•	

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.			•	
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.			•	
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.			•	
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.		•		
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.		•		
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.			•	

Kwaliteitsaspect 9 De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.		1	2	3	4
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.			•	
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.			•	
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.			•	
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.			•	

E. Naleving wet- en regelgeving		Voldoende	Onvoldoende
-	Het bevoegd gezag heeft een meldcode huiselijk geweld vastgesteld en bevordert het gebruik ervan (WEC, art. 5).	•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De inspectie concludeert dat het onderwijs op de afdeling speciaal onderwijs van de Antoon van Dijkschool weliswaar niet meer zeer zwak is maar ook nog niet voldoende basiskwaliteit heeft. Er is duidelijk sprake van kwaliteitsverbetering op het gebied van de leerlingenzorg, de onderwijstijd en het (ortho)didactisch handelen, kwaliteitsaspecten waarop de inspectie in de afgelopen twee jaar aanzienlijke tekortkomingen constateerde. Deze verbeteringen zijn naar het oordeel van de inspectie echter nog pril; ze zijn feitelijk pas sinds de start van het huidige schooljaar - en sommige pas sinds enkele weken - gerealiseerd. Daarnaast blijven er op verschillende punten nog tekortkomingen bestaan. Er is ook aanscherping mogelijk en wenselijk op onderdelen van het onderwijs die in grote lijnen al van voldoende kwaliteit zijn.

Bij scholen die als zeer zwak worden aangemerkt is de duurzaamheid van de kwaliteitsverbetering extra van belang. De inspectie stelt daarom eisen aan de wijze waarop de school de resultaten van haar onderwijs analyseert en hoe de school vernieuwingen en verbeteringen borgt. De oordelen over de evaluatie van leerresultaten en de borging van de gerealiseerde kwaliteit moeten positief zijn om weer een basisarrangement voor het toezicht te krijgen. Op deze punten, die centraal staan in de kwaliteitszorg, heeft de school nog een slag te maken. De voorwaarden voor de kwaliteitszorg zijn sinds maart 2016 al geruime tijd voldoende aanwezig. Dat biedt vertrouwen in de mogelijkheid om binnen afzienbare tijd de duurzaamheid van de verbeteringen zodanig te versterken dat de school terug kan naar een basisarrangement.

Toelichting

Leerlingenzorg

In de begeleiding van en de zorg voor de leerlingen heeft de Antoon van Dijkschool een belangrijke verbetering bereikt. De ontwikkelingsperspectieven die zij voor elke leerling moet opstellen, zijn er sinds kort voor alle leerlingen. De ontwikkelingsperspectieven bevatten naast de leerlinggegevens de beoogde uitstroombestemming, het uitstroomniveau en de leerroute die daar naartoe moet leiden. In de lessen en de documenten die de leraren gebruiken, is te zien dat de ontwikkelingsperspectieven fungeren als basis voor de planning van het onderwijs, onder meer via groepsplannen.

Aan de hand van de ontwikkelingsperspectieven zorgt de school er nu voor dat de ontwikkeling van de leerlingen zorgvuldig te volgen is en dat onderwijs en ondersteuning een planmatig karakter hebben. De indicatoren 2.1 en 2.4 dragen daardoor nu voldoende bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

De ontwikkelingsperspectieven zijn vervat in een handzaam format maar ze zijn ook van zeer recente datum en het gebruik ervan vraagt nog gewenning van de leraren. Inhoudelijk zijn er bovendien aanscherpingen mogelijk. Het realistisch en tegelijkertijd ambitieus bepalen van het uitstroomniveau blijft een aandachtspunt. Daarvoor vormt het integratief beeld van de leerling de basis. Ook een goede inschatting van de wijze waarop school de leerling zo effectief mogelijk ondersteunt, de toegevoegde waarde die de school levert, kan nog beter worden betrokken bij de bepaling van het uitstroomniveau. De school kan deze elementen nog duidelijker in de zorg verankeren.

Een tekortkoming zit vooralsnog in het toetsen van de prestaties van de leerlingen. Er is een leerlingvolgsysteem ingevoerd met een mogelijkheid om het

onderwijs aan de hand van leerling- en groepsresultaten structureel te plannen. De observatie- en toetsinstrumenten zijn echter nog niet compleet, in het bijzonder voor Nederlandse taal en lezen. Dit is een verbeterpunt met prioriteit (indicator 2.2).

Onderwijsleerproces

De inspectie beoordeelt de meeste indicatoren van het leerstofaanbod als voldoende. Ze ziet echter weinig verandering in de kwaliteit van het aanbod. De oordelen over dit kwaliteitsaspect zijn gelijk aan de oordelen tijdens het vorige onderzoek in maart 2016.

De doorgaande lijn in het aanbod is onvoldoende. Dit is een gevolg van het feit dat de school geen integrale methodes gebruikt. Zij hanteert leerlijnen en neemt de kerndoelen als uitgangspunt maar selecteert leerinhouden en ontwikkelingsmaterialen uit allerlei verschillende bronnen. De school is zelf ook van mening dat de doorgaande lijn daardoor nog ontbreekt. Vakgroepen binnen het team gaan zich op korte termijn oriënteren op passende methodes voor de verschillende vak- en vormingsgebieden. Omdat het om het aanbod in de breedte gaat, zal invoering gefaseerd plaatsvinden. Rekenen en taal moeten daarbij prioriteit hebben.

Een element dat de inspectie als onvoldoende beoordeelt, is het beleid met betrekking tot de onderwijstijd per leerroute (indicator 4.1). De school heeft niet vastgelegd hoeveel onderwijstijd naar haar oordeel minimaal nodig is om een leerroute (en de verschillende niveaus daarbinnen) succesvol te doorlopen. Ze heeft nog geen beredeneerde keuzes van de inzet van de beschikbare onderwijstijd voor de verschillende leergebieden en de ondersteuning van de leerlingen.

In de groepen wordt de tijd overigens efficiënt benut en de leraren besteden de lestijd volledig aan uitleg en begeleiding. Het doelgericht gebruiken van de beschikbare onderwijstijd is verbeterd vergeleken bij het laatste inspectieonderzoek (indicator 4.2).

Het schoolklimaat is zonder meer voldoende. De leerlingen zijn over het algemeen respectvol en verdraagzaam naar elkaar. De leraren en assistenten gaan zeer respectvol met de leerlingen om. Zij zijn alert op het welbevinden van de leerlingen maar stellen tegelijkertijd duidelijke eisen. De inspectie waardeert indicator 5.4 daarom als goed. Het werk- en leerklimaat is veilig en de sfeer is in orde.

Leraren leggen voldoende duidelijk uit. Hier zijn de eerste positieve effecten van de scholing over het toepassen van didactische strategieën merkbaar. Terwijl

de kwaliteit van de instructie vorig jaar onvoldoende was, is dit nu zeker niet meer het geval. Ook was er geen groot verschil tussen leraren te zien. Op dit punt (indicator 6.1) is dus sprake van verbetering.

De afstemming van het onderwijs in verband met de niveauverschillen tussen leerlingen is op de meeste punten in orde en de planmatigheid hiervan wordt nu bovendien nadrukkelijker ondersteund door het gebruik van de groepsplannen. Differentiëren in de onderwijstijd heeft de inspectie echter niet waargenomen. Het gebruik van de onderwijstijd wordt ook niet verantwoord of gepland in de ontwikkelingsperspectieven of de groepsplannen. De school maakt dus niet aannemelijk dat zij de onderwijstijd aanpast als leerlingen de doelstellingen die in het groepsplan staan, niet lijken te halen. Het afstemmen van de onderwijstijd blijft dus een verbetermogelijkheid (indicator 7.4).

Kwaliteitszorg en voorwaarden voor de kwaliteitszorg

De school heeft op het gebied van de kwaliteitszorg vorderingen gemaakt. Deze zijn het meest nadrukkelijk zichtbaar in de audits en evaluaties van de kwaliteit van het onderwijsleerproces en de ondersteuning die de school en het bestuur sinds kort uitvoeren.

Voor zowel de verbetering van de onderwijskwaliteit als voor de opzet van een kwaliteitscyclus heeft het bestuur externe ondersteuning ingeschakeld. Onder leiding van de teamleider ad interim is een kwaliteitskaart voor het onderwijsproces ontwikkeld en in gebruik genomen. Evaluatie van de kwaliteit van de ondersteuning is daarin geïntegreerd. Hoewel de cyclus nog zeker niet volledig is doorlopen, zijn al wel uitkomsten beschikbaar op basis waarvan verdere verbeteractiviteiten worden doorgevoerd. Evaluatie van de processen binnen de school zijn gepland en in gang gezet en daarmee zijn de indicatoren 8.4 en 8.5 voldoende.

Verbeteringen vinden planmatig plaats aan de hand van onder meer een jaarplan.

De evaluatie van de opbrengsten (de resultaten van de leerlingen op schoolniveau) is tot nu toe onvoldoende systematisch van de grond gekomen. De school beschikt niet over gegevens die het mogelijk maken de resultaten te analyseren. Ze heeft nog geen eigen, ambitieuze schoolnormen voor leerresultaten vastgelegd. Ook voor de resultaten in de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden, zoals sociale vaardigheden en leren leren, is nog geen eigen norm in gebruik. De indicatoren 8.2 en 8.3 zijn daarom als onvoldoende beoordeeld. Daarmee zou de school zich ook beter aan de belanghebbenden, zoals de ouders of verzorgers, kunnen verantwoorden over wat zij bereikt met haar leerlingenpopulatie. Dit gebeurt nu nog onvoldoende (indicator 8.8).

De borging van de kwaliteit van het onderwijs (indicator 8.7) bevindt zich in een te vroeg stadium om als voldoende te worden aangemerkt. Weliswaar is een aantal afspraken en procedures vastgelegd maar de stap van de controle op de implementatie en uitvoering, de feitelijke borging, moet nog gezet worden.

Evenals een adequate evaluatie van de leerresultaten is een positief oordeel over de kwaliteitsborging een voorwaarde om weer een basisarrangement te kunnen krijgen. Deze onderdelen van de kwaliteitszorg verdienen daarom prioriteit binnen de verdere schoolontwikkeling.

De inspectie handhaaft haar oordelen over de voorwaarden voor de kwaliteitszorg. De school voldoet hieraan. De schoolleiding heeft sinds haar aantreden gewerkt aan de kwaliteitszorg en de voorwaarden daarvoor. De visieontwikkeling is volop gaande en de leraren ervaren een professionele cultuur bij het doorvoeren van alle veranderingen die nodig zijn. De directie betreft de belanghebbenden in en rond de school bij de processen van kwaliteitsverbetering.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De school heeft de kwaliteit van het onderwijs verbeterd. Op onderdelen vertoont deze echter nog belangrijke tekortkomingen. De inspectie handhaaft daarom het geïntensiveerde toezicht, maar wijzigt het eerder toegekende arrangement van 'zeer zwak' naar 'zwak'.

Naleving

De inspectie heeft geen tekortkomingen vastgesteld in de naleving van wettelijke voorschriften.